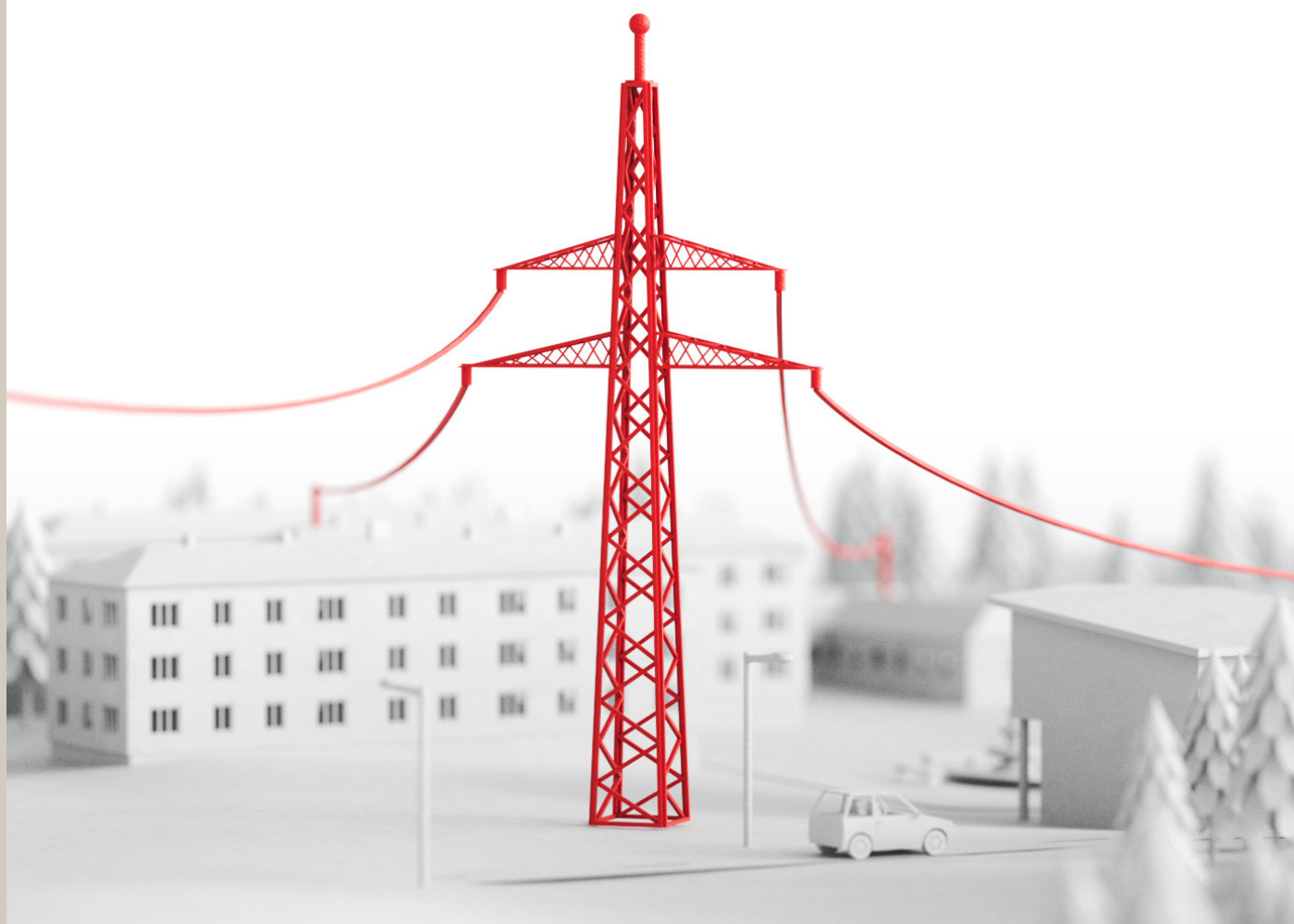

GRUPPDISKUSSION OM EXTREMISM, SAMTAL OCH BEMÖTANDE FÖR SKOLPERSONAL

En del av

NAVIGERA HAT

En verktygslåda till kommuner för att
bemöta, agera och stötta
barns rätt att växa upp utan hat

Rädda Barnen

GRUPPDISKUSSION

Förkunskaper: Inför gruppdiskussionen är det viktigt att alla som deltar har tagit del av Rädda Barnens kunskapspass om extremism, samtal och bemötande för skolpersonal och helst även övat i samtalsträningsverktyget.

Detta är en del av Rädda Barnens material – Navigera hat, en verktygslåda till kommuner för att bemöta, agera och stötta barns rätt att växa upp utan hat.

Syfte: Öka medvetenheten och förståelsen för hur en bemöter och stödjer elever som uttrycker extrema och hatiska åsikter. Genom att diskutera erfarenheter, förebyggande åtgärder och strategier kan ni tillsammans med kollegor skapa ett bättre bemötande av elever på er skola och som viktiga vuxna vara den skyddsfaktor som barn och unga behöver.

Målgrupp: Lärare, elevhälsa och annan personal på skola och fritids.

Tid: Cirka 90 min. Diskussionen genomförs förslagsvis på en APT eller vid tid för kollegialt lärande. Det går också att dela upp frågorna och genomföra diskussionerna vid flera tillfällen.

INSTRUKTIONER

1. Inför diskussionen

Skicka gärna ut frågorna till deltagande personal i förväg så att deltagarna hinner reflektera. Säkerställ att deltagarna har med sig anteckningsblock eller dator.

2. Inledning (5 minuter)

Rektor (eller utsedd ledare) inleder med att kort sammanfatta syftet med diskussionen och upplägget. Poängtera vikten av att alla får komma till tals och att undvika utpekande av enskilda elever.

3. Individuell reflektion (5 minuter)

Börja med en kort individuell reflektion där var och en enskilt reflekterar över vad de funderat på efter att ha genomfört kunskapspasset och samtalsträningen. Är det något som känns särskilt utmanande när det gäller bemötande av elever med extrema åsikter? Be någon/några i arbetsgruppen dela sina reflektioner.

4. Gruppdiskussion (40–50 minuter)

Dela upp er i mindre grupper, 4–6 personer i varje grupp. Dela upp frågor och case under rubrikerna *diskussionsfrågor* och *fiktiva case att diskutera*. Om tid finns gör alla grupper både frågorna och de två casen. Varje grupp utser en person som för anteckningar under diskussionerna.

5. Sammanfattning (15–20 minuter)

Återsamlas i helgrupp. Varje grupp delar kort sina viktigaste insikter och förslag. Diskutera om några av idéerna kan implementeras på er skola.

6. Avslutning och uppföljning

Bestäm om och när en uppföljning av diskussionen ska ske. Finns det behov av ytterligare kunskapsförstärkning i ämnet?

DISKUSSIONSFRÅGOR

Frågor att diskutera – kopplat till de 5 delarna i materialet *Kunskapspass om extremism, samtal och bemötande* – för skolpersonal.

DEL 1

SKOLAN OCH RADIKALISERING – EN TUFF VERKLIGHET

Finns det erfarenheter inom gruppen av att bemöta och stödja elever som radikaliserats? Dela lärdomar och tankar kring vad som fungerat bra.

DEL 2

OM RADIKALISERING OCH VÅLDSBEJAKANDE EXTREMISM

I Sveroks rapport, *Extremister i gamingvärlden*, vittnar många barn och unga om en digital spelvärld som känns otrygg. Kan skola och fritids göra något för att bidra till att skapa säkrare och tryggare tillfällen för barn och unga att spela tillsammans i?

DEL 3

BARN PSYKOLOGISKA BEHOV, SÅRBARHETER OCH SKYDDSAKTÖRER

Att skapa trygga relationer mellan eleven och skolans personal kan fungera som en skyddsfaktor och motverka känslor av exkludering. Vad gör ni i dagsläget för att arbeta relationsstärkande och för att skapa en inkluderande miljö där elever i riskzon känner tillhörighet? Finns det förbättringsmöjligheter i arbetet?

DEL 4

ATT BEMÖTA OCH STÖDJA BARN SOM RADIKALISERAS

Finns det vissa strategier och tekniker inom lågaffektivt bemötande som ni upplever fungerar bättre och som ni tycker är lättare att tillämpa? Diskutera, exemplifiera och inspirera varandra.

DEL 5

DET SVÅRA SAMTALET - TIPS INFÖR, UNDER OCH EFTER SAMTALET

Hur skulle ni på er skola hantera samverkan och samtal med en elevs vårdnadshavare som själv är radikaliserad?

FIKTIVA CASE ATT DISKUTERA

CASE 1

I case 1 får ni ta del av hanteringen av en pojke under ett 3-års förlopp, från 10 till 13 års ålder. Ni kommer att få ta del av hur skola, socialtjänst och vårdnadshavare agerat. Glöm inte bort att stanna upp och diskutera när ni uppmanas till det.

Inledande förutsättningar

Detta case utspelar sig i en mindre kommun.

En utredning påbörjas av socialtjänsten när pojken är 10 år gammal. Utredningen öppnas på grund av flertalet orosanmälningar från skolan gällande hög frånvaro, utåtagerande beteende, bråk och misshandel.

Stanna upp och diskutera

- Vad kan/bör skolan göra i det här läget?

Fortsättning

Pojken blir anmäld för hets mot folkgrupp när han är 12 år gammal. Pojken utpekas av skolan och socialtjänst som en ledare som ofta drar med sig andra barn. Pojken genomgår en neuropsykiatrisk utredning och får en ADHD-diagnos.

Reflektera och diskutera!

- Hur skulle ni agera om pojken gick på er skola? Vilka åtgärder hade ni troligtvis genomfört?
- Förutom de åtgärder som ni troligtvis genomfört, finns det ytterligare åtgärder/förhållningssätt som ni önskar genomfördes för att kunna stödja pojken på ett bra sätt?

Diskutera frågorna tillsammans och skriv gärna ner era reflektioner innan ni går vidare och läser hur skola, socialtjänst och vårdnadshavare agerade.

Fortsättning

Skolan kallar till möten med pojken och vårdnadshavare och lyfter då olika händelser som inträffat, ingen direkt dialog med vårdnadshavare eller pojken på mötena utan mer påpekande av fel och brister. Det råder personalbrist på skolan och i och med det gör skolan inga direkta insatser i skolmiljön. Efter en specifik händelse på skolan blir pojken avstängd från skolan. Skolan hänvisar också till att flertalet orosanmälningar gjorts till socialtjänsten. Samverkan mellan skola och socialtjänst finns inte.

Socialtjänst erbjuder inga direkta insatser, utan kallar till flertalet möten då de lyfter orosanmälningar från skola och polis. Närvarande vid mötena är pojken och vårdnadshavare. Varken pojken eller vårdnadshavare erbjuds någon form av stöd. Samverkan mellan socialtjänst och skola finns inte. Byte av handläggare inträffar vid ett flertal tillfällen.

Vårdnadshavare känner sig utpekade som dåliga föräldrar. Vårdnadshavare är hjälpsökande, infinner sig alltid på alla kallade möten med både skola och socialtjänst. Vårdnadshavare får enbart ta del av händelser som föranlett mötet via skrift och redogörelser från personal på skolan eller socialtjänst, samt oftast vad konsekvensen blir för pojken. Vårdnadshavare vill ha hjälp, skola hänvisar till personalbrist, samt att de också har andra elever som behöver skyddas från pojken. Det finns inga brister hos vårdnadshavare gällande hemförhållanden eller liknande.

Pojken beskriver att han aldrig får komma till tals och istället ofta blir tillrättavisad, vilket får honom att känna sig orättvist behandlad. Han uttrycker en vilja att vara på skolan men upplever samtidigt att han inte är välkommen dit i och med avstängningen och skolans bemötande av honom. Pojken har många vänner men har tappat förtroendet helt för socialtjänst och skola. Han har inget framtidshopp och uttrycker sig ofta konfrontativt med rasistiskt innehåll.

Reflektera och diskutera!

I case 1 kan vi se att hanteringen inte varit framgångsrik. Reflektera och diskutera:

- *Misstag? Vad skulle kunna göras annorlunda?*
- *Bedömer ni att detta är en hantering som skulle kunna ske i er kommun och på er skola?*
- *Vilka strategier skulle ni som skola kunna implementera för att stärka samarbetet mellan skola, föräldrar/vårdnadshavare och socialtjänst?*

Diskutera frågorna tillsammans och skriv gärna ner era reflektioner innan ni går vidare och tar del av den fortsatta utvecklingen.

Konsekvenser och utveckling

Pojken har en fortsatt otillräcklig skolgång. När han är 13 år har skolfrånvaron ökat, han är självdestruktiv och har ett begynnande missbruk. Pojken är inblandad i flertalet slagsmål med rasistiska förtecken och uttrycker sig alltmer rasistiskt via sociala medier. Han lider av psykisk ohälsa och vänskapskretsen avtar och han blir alltmer ensam. Det förekommer även hot om våld.

Vårdnadshavare

Mamman blir långtidssjukskriven på grund av psykisk ohälsa.

Kommentar

Som vi kan konstatera blev konsekvenserna av hanteringen i detta case inte bra. När samverkan och rollfördelning uteblir, ansvar läggs på någon annan och när fokus hamnar på fel saker, då tenderar utvecklingen bli än mer destruktiv och riskera att få förödande konsekvenser för de inblandade individerna och samhället i stort.

CASE 2

I case 2 får ni ta del av hanteringen av en pojke under ett 3-års förlopp, från 13 till 16 års ålder. Ni kommer att få ta del av hur skola, socialtjänst och vårdnadshavare agerat men också reflektera själva kring agerandet.

Inledande förutsättningar

Detta case utspelar sig i en mindre kommun.

En pojke förekommer hos socialtjänsten sedan 10 års åldern. Flera orosanmälningar har lämnats in från skolan gällande skolfrånvaro, utåtagerande beteende, bråk och misshandel. Pojken är även känd av polis och har blivit anmäld för hets mot folkgrupp flertalet gånger och skadegörelse avseende rasistiskt klotter. En neuropsykiatrisk utredning har genomförts och pojken har en konstaterad ADHD-diagnos. Han har provat alkohol och narkotiska preparat. Vid 13 års ålder har han ett myndighetsförakt och saknar förtroende för skolan. Pojken har ett destruktivt beteendemönster och ett normbrytande beteende.

Reflektera och diskutera!

- Hur skulle ni agera om pojken gick på er skola? Vilka åtgärder hade ni troligtvis genomfört?
- Förutom de åtgärder som ni skulle genomföra, finns det ytterligare åtgärder/förhållningssätt som ni önskar genomfördes för att kunna hjälpa pojken på ett bra sätt?

Diskutera frågorna tillsammans och skriv gärna ner era reflektioner innan ni går vidare och läser hur skola, socialtjänst och vårdnadshavare agerade.

Fortsättning

Socialtjänsten ser brister i den tidigare hanteringen gällande samverkan och kompetens hos medarbetarna. Socialtjänsten initierar en kontakt med CVE (Center mot våldsbejakande extremism) samt en kvalificerad kontaktperson.

Skola efterfrågar hjälp och stöd av socialtjänsten i form av en ökad samverkan för att tillgodose pojkens behov och vårdnadshavares behov. Skola uttrycker också att de saknar viss kompetens gällande vissa delar av pojkens problematik.

Socialtjänst bjuder in till samverkansmöte tillsammans med skola utifrån det riskbeteende pojken har. Socialtjänst inkluderar vårdnadshavare i processen och erbjuder dem individuellt stöd. Socialtjänsten tar stöd av CVE gällande kompetensutveckling och samverkansaspekter. De anställer en kvalificerad kontaktperson med kompetens inom pojkens problematik för att initialt jobba relationsbyggande och förtroendebyggande - först och främst ur pojkens perspektiv, - men också kopplat till vårdnadshavare. Den kvalificerade kontaktpersonen har även en samordnande roll tillsammans med pojkens handläggare på socialtjänsten. Socialtjänsten säkerställer en hållbar vårdplan/genomförandeplan. Det görs kontinuerliga uppföljningsmöten med berörda insatser, vårdnadshavare och pojken.

Vårdnadshavare börjar känna sig inkluderade i stödet till sin son.

Pojken börjar träffa kvalificerad kontaktperson på kontinuerlig basis, såväl fysiska träffar men också genom telefonsamtal, chatt och sms. Han är delaktig i samtalen tillsammans med vårdnadshavare och kvalificerad kontaktperson gällande planeringen framåt.

Reflektera och diskutera!

- *Vad tänker ni kring skolans och socialtjänstens agerande? Något annat som bör göras i det här läget?*

Konsekvenser och utveckling

Pojken börjar skapa tilltro till den kvalificerade kontaktpersonen och öppnar upp för sin egen problematik. Han nämner en möjlig trygghetsperson på skolan och påbörjar en anpassad skolgång. Pojken börjar med samtalsstöd på öppenvården gällande missbruk och lämnar kontinuerliga drogtestar. Han börjar även med medicinering för att behandla ADHD.

Med tiden får pojken en ökad skolnärvaro och det etableras även en kontinuerlig kontakt med kurator på skolan. Han går på lovskola för att komma ikapp i skolan. Pojken får sommarjobb via socialtjänsten och börjar få nya vänner av olika ursprung. Pojken kommer in på en gymnasial utbildning och har under 3 års tid haft kontinuerligt stöd från socialtjänsten.

Vårdnadshavare påbörjar samtal gällande föräldrastöd individuellt och i grupp.

Skola och socialtjänst har under dessa 3 år genomfört kontinuerliga samverkansmöten på veckobasis och därigenom skapat en förståelse för varandras uppdrag.

Reflektera och diskutera!

I case 2 kan vi se att hanteringen har fått positiva effekter. Reflektera och diskutera:

- *Framgångsfaktorer?*
- *Misstag?*
- *Bedömer ni att detta är en hantering som skulle kunna inträffa i er kommun och på er skola?*
- *Vad tror ni, är det en underlättande omständighet att detta inträffar i mindre kommun där 'alla känner alla' eller är det en försvårande omständighet?*

Kommentar

Här kan vi se ett helt annat utfall. När samverkan och rollfördelning fungerar, tidiga insatser sätts in, det tas fram en hållbar genomförandeplan som följs upp kontinuerligt och vårdnadshavare blir inkluderade i stödet för pojken. Då finns bättre förutsättningar för en positiv utveckling för pojken, vårdnadshavare och samhället i stort.

Gruppdiskussion om extremism, samtal och bemötande för skolpersonal är en del av *Navigera hat – En verktygslåda till kommuner för att bemöta, agera och stötta barns rätt att växa upp utan hat.*

I *Navigera hat* finns verktyg som stärker barn och ungas demokratiska rättigheter, förbättrar bemötande och samtal med barn och unga som uttrycker extrema åsikter och skapar förutsättningar för att skydda barn från konsekvenserna av radikalisering.

Projektet *Navigera Hat* är finansierat av Allmänna Arvsfonden.